

Rikard Allyin

En reform för att vända byggkris till klimatomställning

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING 3

INLEDNING 5

1. BAKGRUND 6

1.1. BEHOV AV UTSLÄPPSMINSKNINGAR OCH KLIMATANPASSNING 6

1.2. IDÉN OM ETT KLIMATAVDRAG 7

1.3. ROTAVDRAGETS FRAMVÄXT 8

1.4. RUTAVDRAGET 9

1.5. AVDRAGET FÖR GRÖN TEKNIK 9

1.6. BRISTERNA MED BEFINTLIGA SKATTEAVDRAG 10

1.7. KLIMATKLIVET OCH BEGRÄNSNINGAR

    MED LIKNANDE INVESTERINGSBIDRAG 12

1.8. BYGGBRANSCHEN, RENOVERINGSBEHOV FÖR

    ALLMÄNNYTAN OCH BEFINTLIGA SKATTEREGLER 13

1.9. SAMMANFATTADE ERFARENHETER 14

2. FÖRSLAGET: ETT KLIMATAVDRAG FÖR

    PRIVATPERSONER, ALLMÄNNYTTA & SMÅFÖRETAG 16

2.1. EN TILLFÄLLIG SKATTEREDUKTION FÖR REPARATION,
    OMBYGGNAD OCH TILLBYGGNAD I KLIMATSYFTE 16

2.2. FINANSIERING GENOM AVSKAFFANDE AV ROT OCH ANDRA AVDRAG 20

2.3. BEFINTLIGA EU-REGLER SOM KAN PÅVERKA 21

3. UTVÄRDERING OCH EFFEKTER 23

3.1. STATSFINANSIELL KOSTNAD 23

3.2. SAMHÄLLSEKONOMISK KOSTNAD 24

3.3. MILJÖ- OCH KLIMATEFFEKTER 26

3.4. SYSSELSÄTTNINGSEFFEKTER 27

4. SLUTSATS 28

KÄLLFÖRTECKNING 29

RIKARD ALLVIN
ÄR FÖRFATTARE,
SAMHÄLLSVETARE
OCH ARBETAR
SOM FRISTÄENDE
UTREDARE.

MAX JERNECK,
UTREDARE
PÅ KATALYS,
HAR GJORT DE
EKONOMISKA
BERÄKNINGARNA
SAMT SKRIVIT
AVSNITT 3,1
OCH 3,2.

KATALYS RAPPORT
NO. 120.

GRAFISK FORM-
GIVNING & OMSLAG:
JESPER WEITZ.

ILLUSTRATION:
PRINTINGSOCIETY/
ADOBE STOCK.

TRYCK: KOMMUNALS
VAKTHÄSTERI,
STOCKHOLM, 2024.

RAPPORTEN ÄR
UTGIVEN MED
STÖD AV OCH
I SAMARBETE
MED TYSKA
DEZERNATZUKUNFT,
INSTITUT FÖR
MAKROEKONOMI.

Sammanfattning

- Klimatkrisen intensifieras medan den svenska regeringen ökar utsläppen och försenar klimatanpassningsåtgärder. Samtidigt står byggbranschen inför en monumental kris, där regeringens enda åtgärd är ett högre rotavdrag – som trots stor kostnad är bevisat ineffektivt och dessutom primärt gynnar redan välbeställda.
- Katalys lanserar nu ett förslag på ett klimat-rot i ett försök att få fart både på byggbranschen och klimatarbetet.
- Rapporten tar sitt avstamp i rot-reformen och liknande skatteavdrag och presenterar ett förslag på en ny skattereduktion som, rätt utformad, har potential att ersätta tidigare misslyckade reformer och stimulera byggbranschen, främja sunda arbetsvillkor och bidra till att få till stånd en rättvis klimatomställning.
- Den föreslagna skattereduktionen riktar sig inte enbart till privatpersoner som äger sin bostad (som rot-avdraget), utan även allmännyttan och småföretag. Åtgärderna som ingår ska antingen bidra till utsläppsminskningar, exempelvis energieffektivisering, cykelinfrastruktur eller utbyggnad av förnybar energi, och/eller klimatanpassning, exempelvis översvämningskydd, dränering och förgröning av ytor.
- I förslaget föreslås att högre avdragsnivåer gäller och att fler åtgärder inkluderas för glesbygd.
- Högt räknat kostar förslaget 10–20 miljarder i uteblivna skatteintäkter, men det går sannolikt att göra det mer träffsäkert. Eftersom byggbranschen under nuvarande kris står stilla är förslaget samhällsekonomiska kostnad låg, medan nyttorna är stora – även för miljön.

Inledning

År 2023 var klimatbesvikelsernas år. Först en politik från den sittande svenska regeringen som, åtminstone i det korta loppet, ledde till ökade klimatutsläpp. Sedan ett på randen till havererat globalt klimatmöte i Dubai där världssamfundet ånyo visade sig oförmöget att komma överens om en utfasning av fossila energikällor. Och sedan, som lök på laxen, den svenska regeringens klimat-handlingsplan med en total avsaknad av utsläppsreducerande åtgärder och där det enda egentliga löftet i närtid handlade om ytterligare utredningar.¹

Efter trettio år av såväl svenska som internationella besvikelser på klimatområdet finns inte längre någon tid kvar för misslyckanden. Sverige behöver omgående göra sitt, inte enbart för att minimera vår klimatpåverkan utan också för att förbereda samhället på de numera oundvikliga konsekvenserna som de senaste decenniernas klimatpolitiska haveri kommer att leda till. Översvämningar, värmeböljor, ökad frekvens av extremväder och havsnivåhöjningar kommer alla, tillsammans och var för sig, att ställa vårt samhälle inför stora påfrestningar.

Samtidigt är ekonomin i en lågkonjunktur och det ekonomiska läget, särskilt för den byggbransch som av förklarliga skäl är strikt nödvändig för omställningen, är allt annat än god.

Boverket bedömer i sin prognos att bostadsbyggandet faller med nära 70 procent från år 2022 till år 2024², och fackförbundet Byggnads drar paralleller till 90-talskrisen, då 20 000 byggnadsarbetare lämnade branschen.³

Ett av få statliga stöd till byggbranschen som finns kvar är rot-avdraget (Reparation, Ombyggnad, Tillbyggnad). Skattereduktionen infördes under 90-talskrisen som en tidsbegränsad åtgärd för att främja resursutnyttjandet och sysselsättningen i byggsektorn, och gjordes år 2009 permanent. Trots det uttalade syftet att minska svartarbetet och öka arbetsutbudet har reformens resultat varit skrala, samtidigt som reformens självfinansieringsgrad, enligt riksrevisionens granskning, ligger på ynka 14 procent.⁴

Men – sina tillkortakommanden till trots kanske rotavdraget trots allt kan utgöra en mall för att slå två flugor i en smäll. Å ena sidan stimulera en byggbranch i kris, och på samma gång påbörja den gravt eftersatta klimatomställningen av Sverige. Den här rapporten tar sitt avstamp i rot-reformen och liknande skatteavdrag och presenterar ett förslag på en ny skattereduktion som, rätt utformad, har potential att ersätta tidigare misslyckade reformer och stimulera byggbranschen, främja sunda arbetsvillkor och bidra till att få till stånd en rättvis klimatomställning.

1. Regeringen. *Regeringens klimathandlingsplan: Hela vägen till nettonoll*. Skr. 2023/24:59.

2. Boverket. *Byggprognos revidering oktober 2023*. 2023.

3. Johann Bernövell. "Byggarbetare startar uppprop – mot branschens kris." *Branschaktuellt*. 2023-11-28.

4. Riksrevisionen. *Svart på vitt: Rotavdragets kostnader och effekter*. RiR 2023:26.

1. Bakgrund

1.1. Behov av utsläppsminskningar och klimatanpassning

Globalt var år 2023 det varmaste år som någonsin uppmätts och genomsnittstemperaturen mellan februari 2023 och januari 2024 låg 1,5 grader över förindustriella nivåer. Enligt en ny rapport från EU:s miljöbyrå har flera klimatrelaterade risker nu nått kritiska nivåer och kan nå katastrofala höjder med hundratusentals döda och ekonomiska kostnader på tusen miljarder euro vid århundradets slut såvida inte lämpliga åtgärder vidtas omedelbart.

Enligt samma rapport har EU och dess medlemsstater kommit långt i arbetet för att förstå riskerna – men samhället är fortsatt oförberett för konsekvenserna, och implementeringen av åtgärder ligger långt efter.

När FN:s klimatpanel IPCC diskuterar förutsättningarna för en långsiktig hållbar utveckling⁵ ses två parallella strategier som nödvändiga – klimatanpassning (*adaptation*) av samhället till de klimatförändringar som redan in-tecknats, och mildrande av klimatförändringarna (*mitigation*), primärt i form av utsläppsminskningar.

För att illustrera de olika typerna av åtgärder kan man tänka sig en båt som sprungit läck och där vattnet väller in. Eftersom båten riskerar att sjunka gäller det att börja ösa – detta är anpassning till effekterna. Men, ösandet i sig hjälper föga om orsaken till problemet inte åtgärdas, i

detta fall hålet i båten. Hålet måste alltså lagas, annars sjunker båten tids nog hur mycket vi än öser. Detta är ”mildrande”, utsläppsminskningar.

Så hur går det då med den svenska ekan som guppar runt på klimatförändringens stormande hav? Än så länge inget vidare. Även om den nuvarande moderatledda regeringen har hamnat i fokus för sin svaga klimatpolitik har ingen svensk regering, oavsett politisk färg, gjort tillnärmelsevis tillräckligt för att vare sig klimatanpassa samhället eller på allvar minimera de utsläpp som Sverige ger upphov till.

Sedan det Klimatpolitiska rådet bildades som en del av det klimatpolitiska ramverket år 2018 har expertorganet årligen recenserat den svenska klimatpolitiken för lägre utsläpp, och slutsatserna har hittills följt ett förhållandevis enhetligt mönster. Från ”Utvecklingen går för långsamt”⁷ (2019), via ”Befintlig politik räcker inte”⁸ (2020), ”Takten i klimatomställningen är fortfarande för låg”⁹ (2021) och ”Regeringens styrning behöver förstärkas”¹⁰ (2022) för att avrundas år 2023 med att ”Sveriges klimatpolitik har tappat styrfarten”¹¹.

Inte heller på klimatanpassningsområdet har utvecklingen varit lovande under de senaste åren. I den första rapporten från det Nationella expertrådet för klimatanpassning efterfrågas krafttag för att öka takten i anpassningsarbetet och garantera att samhället kan ställa om i en klimatsäker riktning.¹² Enligt rådet har insatserna hittills ”inte förmått skapa

5. European Environment Agency. *European climate risk assessment: Executive summary*. EEA Report 01/2024.

6. IPCC. *Climate Change 2014 Synthesis Report*. 2014.

7. Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2019*. 2019.

8. Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2020*. 2020.

9. Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2021*. 2021.

10. Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2022*. 2022.

11. Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2023*. 2023.

12. Nationella expertrådet för klimatanpassning. *Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning*. Februari 2022.

nödvändiga förändringar i samhället” och nuvarande ansvarsfördelning, organisering och styrmedel har skapat ”otillräckliga incitament för att säkerställa att nödvändiga anpassningsåtgärder kommer till stånd”.¹³ Samtidigt som rådet konstaterar att kunskaper och engagemanget för klimatanpassning successivt ökat i samhället implementeras allt färre konkreta klimatanpassningsåtgärder.¹⁴ Detta är allvarligt, menar rådet, då klimatförändringarna innebär betydande risker för civil säkerhet och klimatanpassning, och därför i direkt bemärkelse är en säkerhetsfråga.¹⁵

Det finns dock ljuspunkter. När det gäller klimatanpassning visar nämligen ett flertal studier att åtgärder i många fall kan vara samhällsekonomiskt lönsamma. Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI har publicerat ett flertal exempel från kommunal nivå där de ekonomiska kostnaderna är klart lägre än den beräknat långsiktiga samhällsekonomiska (och ibland även företagsekonomiska) nyttan. Här listas exempel på alltifrån skyddsvallar, slänthäringar och andra åtgärder mot exempelvis översvämning och ras/skred.¹⁶

En studie utförd av konsultbolaget Ramboll på uppdrag av det Nationella Expertrådet för Klimatanpassning finner liknande slutsatser. I de flesta kostnads-nyttoanalyser som kartläggs i studien finner författarna att det är ”samhällsekonomiskt lönsamt att utföra den klimatanpassningsåtgärd som analyserats”, särskilt om denna är naturbaserad.¹⁷

Det är dock viktigt att klimatanpassningsåtgärderna utvärderas grundligt. Enligt en studie från Myndigheten för Samhällsberedskap (MSB) finns en risk för att vissa klimatanpassningsåtgärder kan medföra långsiktigt negativa konsekvenser, så kallad felanpassning.¹⁸

1.2. Idén om ett klimatavdrag

Det finns som visat stora behov av att accelerera såväl klimatanpassning som utsläppsminskningar. Tanken på ett klimatavdrag som en delösning är inte ny. Sedan rotavdraget infördes har ett flertal aktörer, politiska och andra, framfört idéer om att antingen förändra det existerande avdraget eller skapa ett nytt med uttalad klimatprofil.

Redan år 2009 argumenterade företrädare för den kooperativa bostadsrörelsen HSB i en debattartikel i Göteborgs-Posten för en form av klimatanpassning av rotavdraget. Organisationen menade att klimatkrav borde ställas och rotavdraget göras om till ett avdrag (Klot) för alla fastighetsägare, där endast åtgärder som minskar energianvändningen skulle beviljas stöd.¹⁹

Fackförbundet Byggnads anser i en rapport från år 2022 att alla offentliga pengar som har med byggande och boende att göra borde användas för att styra samhällsutvecklingen i en mer hållbar riktning, och i större utsträckning kopplas till FN:s hållbarhetsmål. I syfte att nå detta mål menar fackförbundet att rotavdraget bör utvecklas till ett ”KROT, GROT och HÅLLFAST-ROT”, där dessa olika varianter av skatteavdrag bland annat ska kunna användas för klimatanpassning, minskad klimatsårbarhet och hållbarhetsanpassning.²⁰

Bygg- och fastighetsbolaget NCC har i en rapport förespråkade ett utvidgat rotavdrag, då med särskild betoning på miljömässigt hållbara investeringar i miljonprogrammets hyresrätter, som förbättrad energiprestanda och klimatanpassningsåtgärder.²¹

På den partipolitiska sidan har såväl Miljöpartiet som Moderaterna lyft idén om en form av klimatavdrag eller klimatrot. Moderaterna har lyft fram

13. Ibid, s. 8.

14. Ibid s. 651.

15. Ibid s. 6.

16. Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning vid SMHI. *Kostnad och nytta för klimatanpassning*. 2018-08-20.

17. Ramboll. *Kostnads-nyttoanalys som verktyg vid prioritering av investeringar i klimatanpassningsåtgärder*. 2023, s. 2.

18. MSB och Stockholm Environment Institute. *Kunskapsöversikt Klimatanpassning*. 2022.

19. Andersson, Lars Göran och Torpe, Mia. ”Inför ett klimatsmart Rot-avdrag för alla hus”. Debattartikel i *Göteborgs-Posten*. 2009-08-31.

20. Skånberg, Kristian. *Världens viktigaste bygge: Byggnads program för en klimatneutral och hållbar byggbransch*. 2022, s. 12.

21. NCC Perspektiv. *Hållbar uppbyggnad av miljonprogrammet*. 2021, s. 37.

enskilda satsningar på ett klimatavdrag, även om deras variant primärt verkar rikta sig mot basindustrin.²² Miljöpartiets förslag tycks i sin tur framför allt beröra installation av grön teknik, som solceller och laddningspunkter, men benämns av partiet som "ett sorts klimat-ROT".²³ Även Socialdemokraterna har lagt fram ett förslag på en reviderad variant av rot med visst klimatinslag där taket höjs för energieffektivisering men sänks för andra åtgärder.²⁴

Trots de många tankar kring ett klimatavdrag som diskuterats under åren är det dock få förslag som konkretiserat idén i någon större utsträckning. Så hur skulle ett sådant förslag egentligen kunna se ut, och är det realistiskt att förvänta sig att ett sådant avdrag skulle kunna ge både positiva klimat- och konjunkturreffekter? För att utröna det behöver vi dock börja i en annan ände, nämligen i utformningen och de konstaterade bristerna i befintliga och/eller tidigare provade skatteavdrag och klimatstöd.

22. Moderaterna. "Minskade utsläpp och stärkt konkurrenskraft - elektrifieringsstrategi för Sverige". 2019-09-25.

23. Miljöpartiet. *En grön rivstart för klimatet - hela listan*. 2021.

24. TT. "S om byggkrisen: Regeringen har ingen plan". 2024-02-05.

25. Kommunal. *Yttrande över promemorian Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*. 2009.

26. Regeringen. Proposition 2008/09:178. *Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*. 2008, s. 23-26.

27. Tillväxtanalys. Rapport 2020:01. *Skatte- subventioner riktade till branscher - vad ger de för sysselsättnings-effekter?* 2020, s. 19-24.

1.3. Rotavdragets framväxt

Skattereduktionen för rottjänster infördes första gången år 1993 som en tidsbegränsad konjunkturpolitisk åtgärd för att bland annat stimulera sysselsättningen i byggsektorn. Under 90-talskrisen drabbades just byggbranschen hårt, och reformen var närmast tänkt som en form av branschstöd. Reduktionen återkom år 1996, men försvann på nytt i början av år 1999. Efter en kort comeback åren 2004–2005 föreslog den dåvarande alliansregeringen (M, KD, L och C) att göra avdraget permanent år 2009.

Utformningen av avdraget har varierat, men när det gjordes permanent år 2009 kunde avdraget endast användas av privatpersoner som ägde

sin bostad, vilket därigenom exkluderar hyresrätter och liknande boendeformer. Privatpersoner beviljades avdrag med 50 procent av arbetskostnaden, och maxtaget sattes till 50 000 kronor per person och år, vilket exempelvis innebar att ett sammanboende par kunde få ett avdrag på 100 000 kronor för åtgärder på sin gemensamma fastighet. Därigenom blev taket för avdraget markant högre än vad som tidigare gällt under åren då det fungerat som konjunkturpolitisk åtgärd.

Valet att exkludera hyresrätter kritiserades av flera remissinstanser, där miljonprogrammets stora investeringsbehov lyftes fram. Fackförbundet Kommunal framhöll att avdraget borde riktas även till allmännyttiga fastighetsbolag och fastighetsägare till hyresrätter, vilket enligt dem skulle kunna ge en betydande skjuts till byggsektorn och kompensera för förslaget, av dem upplevda, snedvridna fördelningpolitiska profil.²⁵

Den dåvarande Alliansregeringen hade två uttalade syften med reformen – att minska svartarbete och öka arbetsutbudet – och ansåg det därmed naturligt och motiverat att enbart rikta avdraget mot hushållen. Regeringen menade vidare att det eventuella behovet av bredare stimulansåtgärder fick hanteras i andra sammanhang.²⁶

Kostnaderna för staten skenade omgående, och mellan åren 2010–2015 uppgick skattereduktionens kostnad till 92,4 miljarder kronor. Allra högst var kostnaden år 2015, då avdraget på ett år kostade staten 19,8 miljarder kronor i uteblivna intäkter.²⁷ Detta ledde fram till en reducering av avdraget där endast 30 procent av arbetskostnaden fick dras av från år 2016 och framåt, vilket medförde sjunkande kostnader. År 2021 kostade avdraget cirka 12 miljarder kronor.

I oktober år 2023 offentliggjorde den Moderatledda regeringen en tillfällig

höjning av rotavdraget till 75 000 kronor per person och år. Syftet var att temporärt främja sysselsättningen i byggsektorn under pågående lågkonjunktur.²⁸

1.4. Rutavdraget

Två år innan rotavdraget gjordes permanent införde den dåvarande Alliansregeringen även det så kallade rutavdraget, som skulle komma att leva i en form av symbios med rotavdraget där maxtaken kombinerades (ett förfarande som den moderatledda regeringen föreslagit att slopa tillfälligt under 2024). Avdraget berör hushållsnära tjänster som exempelvis städning av bostaden och kan sökas av privatpersoner. Syftet med reformen var bland annat att omvandla svartarbete till vitt arbete och att möjliggöra för kvinnor och män att öka sin tid på arbetsmarknaden.²⁹

Skattereduktion beviljas för 50 procent av arbetskostnaden, med ett nuvarande maxtak på 75 000 kronor per person och år. Maxbeloppet har ändrats i flera omgångar, och var som lägst år 2016 då det sänktes för personer yngre än 65 år till 25 000 kronor per person och år. Därefter återställdes det av Moderaterna och Kristdemokraterna i en vinnande budgetreservation, för att nå dagens utseende efter en överenskommelse mellan S, MP, L och C.³⁰

Avdraget har kunnat användas för en bred variation av olika tjänster, vilka också förändrats över tid. Som mest har avdraget bland annat innefattat läxhjälp, matlagning och många olika former av trädgårdsarbete. Städningen har dock hela tiden varit den dominerande tjänsten och står för cirka 80 procent av avdragen.

Kostnaden för rutavdraget i statsbudgeten har kontinuerligt ökat. År 2021 var statsbudgetens kostnad cirka 7 miljarder kronor årligen – en markant

ökning från den ursprungliga beräkningen i propositionen, som förutspådde en (dock ej inflationskompenserad) årlig kostnad på 1,3 miljarder kronor.³¹

1.5. Avdraget för grön teknik

Sedan år 2021 finns även en skattereduktion för grön teknik, vilken infördes av den rödgröna regeringen efter en sakpolitisk överenskommelse med Centerpartiet och Liberalerna.³² Skattereduktionen fungerar på samma sätt som rot och rut med fakturamodell, vilket också var lagstiftarens intention i syfte att öka förutsägbarheten för individer som vill installera grön teknik. Tidigare har dessa fått förlita sig på investeringsstöd, exempelvis kring solceller, där finansieringen kan ta slut.

Skattereduktionen är utformad för privatpersoner och ges för tre olika huvudsakliga installationer där det berättigade avdraget skiljer sig åt. För installation av nätanslutet solcellssystem gavs till att börja med skattereduktion med 15 procent av kostnaden för material och arbete. Reduktionen höjdes år 2023 av den nuvarande moderatledda regeringen till 20 procent, vilket regeringen beräknade kommer att medföra ytterligare kostnader på 300 miljoner årligen.³³ För installation av lagringssystem för egenproducerad elenergi och laddningspunkt till elfordon uppgår reduktionen till 50 procent av kostnaden för material och arbete. Max-taket är 50 000 kronor per person och år.

Reformen fick motta en del kritik från remissinstanserna, där såväl de begränsade åtgärderna som upplägget med ett separat avdrag skilt från rotavdraget kritiserades.³⁴ År 2021 blev kostnaden för reformen lägre än vad regeringen beräknat, men året efter ökade den och översteg 2,5 miljarder

28. Regeringen. Tillfälligt höjt tak för rotavdraget. 2023.

29. Regeringen. Proposition 2006/07:94. Skattelättnader för hushållstjänster m.m. 2006, s. i.

30. Delin, Mikael. "Nu ska rutavdraget utökas: Fler tjänster och högre tak". *Dagens Nyheter*. 2020-08-12.

31. Regeringen. Proposition 2006/07:94, s. 54.

32. Regeringen. Skattereduktion för installation av grön teknik. 2020.

33. Regeringen. Proposition 2022/23:15. Förstärkt skattereduktion för installation av solceller.

34. För en genomgång, se Allvin, Rikard och Östlund, Vilgot. *Avdragskalaset*. Katalys no. 105. 2022, s. 16.

kronor år 2022.³⁵ I samband med att den nuvarande regeringen aviserade en höjning av reduktionen för solceller kritiserade flera remissinstanser, däribland Energimarknadsinspektionen, Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet, att höjningen inte kan förväntas öka solcellsutbyggnaden utan snarare bara sänka kostnaden för hushåll som redan planerat att installera solceller. Såväl Naturvårdsverket som Statens energimyndighet argumenterade i stället för att se över vilka åtgärder som innefattas av avdraget, för att därigenom få större klimateffekt.³⁶

1.6. Bristerna med befintliga skatteavdrag

Flera utvärderingar har gjorts av de skatteavdrag med fakturamodell som finns idag. Slutsatserna är övervägande kritiska. Särskilt de stora avdragen, rot och rut, har präglats av ett flertal allvarliga tillkortakommanden, både gällande kostnader och generella samhällseffekter.

1.6.1. Snedvriden socioekonomisk fördelning

Ett påfallande problem med avdragen, som i grunden är en subvention från staten, är att de omfördelar inkomster (via skattepengar) från fattiga till rika. En tidigare studie från Katalys fann att såväl rot- som rutavdraget primärt används av den fjärdedel i samhället med högst inkomster. Studien, som baserar sig på statistik från SCB och även inkluderar ränteavdraget, visade att 21 procent av avdragen, eller ungefär åtta miljarder kronor, går till de sex procent som har högst inkomster. Samtidigt tillfaller mindre än en procent av det ekonomiska utrymmet (från avdragen) den tiondel av befolkningen med lägst inkomster.³⁷

Personer med en årsinkomst på 200 000 till 239 000 kronor gjorde under år 2020 i genomsnitt rotavdrag för 900 kronor och rutavdrag för 500 kronor per år, att jämföra med en person med en årsinkomst på mellan 800 000 till 999 000 kronor som i genomsnitt drog av motsvarande 4 800 kronor (rot) och 3 400 kronor (rut) under samma period.³⁸ Studiens slutsats var att avdragen förvisso är omfördelade, men åt fel håll – trots att det är fråga om ett ekonomiskt stöd gick överlägset störst del av statens kostnader för avdragen till de starkaste inkomstgrupperna.

De socioekonomiska effekterna av avdraget för grön teknik har inte till fullo utvärderas, men lagstiftaren förväntade sig att det främst är individer i de högre inkomstgrupperna som investerar i solceller eller har behov av laddstolpar. Utifrån kravet att äga sin bostad, och dessutom ha råd med den typ av kostnader som en laddstolpe (köp av elbil) eller solcellssystem inbegriper är det sannolikt att den då sittande rödgröna regeringen hade rätt i sin uppskattning att skatteavdraget primärt gynnar hushåll med högre inkomster.³⁹

1.6.2. Koncentration av användning till enskilda geografiska områden

Vid sidan av den socioekonomiska snedfördelningen har avdragen också framför allt utnyttjats i vissa geografiska områden, med en högre andel medel- och höginkomsttagare. Storstadsområdena, och då särskilt Stockholmsområdet, toppar listan över såväl rot- som rutavdrag. I Danderyd, där rotavdraget utnyttjades till störst belopp, gjordes år 2020 rotavdrag för i genomsnitt 4 100 kronor per person – att jämföra med Haparanda, sist på listan, där rotavdrag gjordes för cirka 500 kronor per person.

35. Ekonomistyrningsverket. "Utfallet för statens budget - del av ESV:s underlag till årsredovisning för staten 2022". 2023, s. 31.

36. Regeringen. Proposition 2022/23:15, s. 6.

37. Allvin och Östlund, 2022.

38. Allvin och Östlund, 2022, s. 19-21.

39. Regeringen. Regeringens proposition 2020/21:1: Budgetpropositionen för 2021, s. 316.

Även när det gäller rutavdrag låg Danderyd i topp, då med en siffra på 3 700 kronor per person – en siffra 86 gånger högre än den i glesbygdskommunen Åsele i Västerbottens län, där genomsnittssiffran för samma tjänst var 43 kronor per person.

Hur avdragen utnyttjas är dock inte den enda geografiska faktorn att

Enligt en studie från Tillväxtanalys har sysselsättningseffekten från [rot]-reformen varit som störst i avlägset och mycket avlägset belägna landsbygdskommuner.

beakta. När det gäller rotavdraget och avdraget för grön teknik kan vissa åtgärder vara självfinansierade för den enskilde husägaren genom värdeökning på fastigheten. Exempelvis kan detta gälla installation av solcellssystem, där indikationer finns på att ökningen av fastighetsvärdet överstiger installationskostnaden.⁴⁰ Enskilda renoveringar, ofta delfinansierade via rotavdrag, kan teoretiskt också vara värdehöjande i storstadsområden, men mindre lönsamma i glesbygd där husvärdet generellt är betydligt lägre.

Till rotavdragets förtjänst ska dock tilläggas att utförare i landsbygdskommunerna gynnats. Enligt en studie från Tillväxtanalys har sysselsättningseffekten från reformen varit som störst i avlägset och mycket avlägset belägna landsbygdskommuner. Enligt samma studie har dock kostnaden för staten varit stor för varje nytt arbete – med en bruttokostnad på mellan 4,8 och 7,1 miljoner kronor per jobb.⁴¹

1.6.3. Förhållandevis svaga effekter på sysselsättning och svartarbete

Den geografiska och socioekonomiska snedfördelningen skulle i någon mån motiveras om avdragen fört med sig kraftigt positiva effekter på sysselsättningen och minskat svartarbete, men inte heller här har avdragen medfört tillräckligt starka positiva effekter för att motivera kostnaden för staten. Detta trots att kampen mot svartarbete och ökat arbetsutbud var de huvudsakliga skälen till att den dåvarande Alliansregeringen införde rot-reformen och gjorde den permanent år 2009.⁴² Myndigheten Tillväxtanalys har i en serie studier granskat sysselsättningseffekterna av rot- och rutreformerna, och dragit slutsatsen att särskilt rotreformen inte varit en kostnadseffektiv åtgärd för att skapa nya jobb.⁴³ Riksrevisionen har å sin sida i ett flertal studier, baserade på Skatteverkets uppskattningar, förvisso dragit slutsatsen att avdragen kan ha haft en viss positiv effekt på svartarbete, men dömer ändå ut reformerna som ineffektiva åtgärder för att uppnå detta ändamål.⁴⁴

Riksrevisionen bedömer att samtidigt som hushållen minskat sin efterfrågan på svarta tjänster, har själva användningen av svarta löner inom byggindustrin gått upp. Särskilt tydligt är detta bland små byggföretag, som också utför huvuddelen av de tjänster som är föremål för rotavdrag. Parallellt med denna utveckling menar Riksrevisionen att arbetskriminaliteten ökat kraftigt inom byggindustrin. Trots att hushållen i högre grad efterfrågar vita tjänster och använder rotavdrag betalas många rottjänster i själva verket med svarta löner i led bortom konsumentledet, exempelvis via underleverantörer. Riksrevisionens bedömning är därför att andra insatser

40. Bolin, Axel. *Pricing the Sun: A hedonic approach on the influence of photovoltaic systems on house prices in Sweden*. 2019, s. 20.

41. Tillväxtanalys. PM 2020:02. *Direkta och indirekta sysselsättningseffekter av ROT-reformen*. 2020.

42. Regeringen. Proposition 2008/09:178. 2008.

43. Tillväxtanalys, 2020, s. 6.

44. Se ex. Riksrevisionen, 2023. Riksrevisionen. *Rutavdraget – konsekvenser av reformen*. Rik 2020:2. 2020.

än rotavdraget är nödvändiga för att ”motverka den typ av svartarbete och annan brottslighet som nu finns i flera av rotföretagen och i andra delar av byggindustrin”.⁴⁵

Även inom installation av solcellssystem, som stimuleras via avdraget för grön teknik, växer av allt att döma problemet med oseriösa aktörer. Inkomna ärenden till Allmänna reklamationsnämnden har ökat i snabb takt och även bränder i solcellsanläggningar, som sannolikt beror på felaktiga installationer, har ökat.⁴⁶ Branschorganisationer har varnat för att flera oseriösa företag numera lockats till marknaden,⁴⁷ och att så mycket som 80 procent av installationerna har brister, exempelvis då utförarna saknar rätt kompetens.⁴⁸

1.6.4. Kostsamma reformer med låg självfinansieringsgrad

Tvärtemot den ursprungliga tanken på avdragen som i stor grad självfinansierade och ekonomiskt försvarbara för staten har kostnaderna skenat och självfinansieringsgraden av allt att döma hela tiden varit låg. När Riksrevisionen år 2020 utvärderade rut-reformen fann de inget stöd för att den skulle vara självfinansierande, varken på kort eller lång sikt.⁴⁹ Samma slutsats upprepades i samband med att Riksrevisionen utvärderade rot-reformen år 2023. Där bedömdes självfinansieringsgraden till endast 14 procent, vilket skulle innebära att rotavdraget i sin nuvarande form utgör en offentligfinansierad nettokostnad för staten på cirka 8 miljarder kronor – varje år.⁵⁰

Samhället som helhet tjänar föga på att människor anlitas för att städa i varandras hem eller att fullt funktionella kök och badrum rivs ut och ersätts av estetiska skäl. I det senare fallet kan det tvärtemot röra sig om resursslöseri och

därmed en samhällsekonomisk kostnad. Reformerna riskerar, av utvärderingarna att döma, i stället att ha spätt på redan stora socioekonomiska skillnader.

Indirekt kan särskilt rutavdraget ha accelererat en utveckling av tilläggstjänster (läxhjälp, städning, och så vidare) för de som har råd medan övriga fått hålla till goda med det gemensamma (som skola och hemtjänst) – verksamheter som drabbats hårt av de senaste årens underfinansiering. Rotavdraget har i sin tur som nämnt sannolikt möjliggjort ett onödigt högt resursutnyttjande där renoveringar genomförts på grund av tycke och smak i stället för behov. Avdraget för grön teknik kan däremot, åtminstone i viss mån, varit av en bredare samhällsnyttan i form av fler solcellsanläggningar, även om klimatnyttan med fler privata laddstolpar i storstäder kan ifrågasättas (då bilen i stället borde nedprioriteras i stadsmiljö för större miljö- och klimatnyttan).

1.7. Klimatklivet och begränsningar med liknande investeringsbidrag

Det finns, och har funnits, en lång rad olika former av riktade stöd till klimatåtgärder, både inom byggsektorn och på andra håll. Ett återkommande problem med denna typ av stöd är att ansökningsprocessen kan ta långt tid och att finansieringen kan ta slut. Det riktade stöd till solceller för privatpersoner som fanns före införandet av avdraget för grön teknik drogs med båda dessa problem, vilket föranledde införandet av aktuellt avdrag.⁵¹

Även det riktade stödet för renovering och energieffektivisering i vissa (socioekonomiskt utsatta) bostadsområden har haft liknande problem. Förordningen

45. Riksrevisionen. 2023, s. 5-6.

46. Golster, Moa. "Solceller bakom flera bränder". SVT. 2023-07-22.

47. Fasth, Eva-Maria. "Oseriösa företag utför installationerna". Elinstallatören. 2023-06-07.

48. Golster, Moa. "Branschexperter varnar: 'Oseriösa aktörer på marknaden'". SVT. 2023-07-22.

49. Riksrevisionen. 2020, s. 51.

50. Riksrevisionen. Kostnads-effektivt att sänka maxnivån på rotavdraget. 2023-12-20.

51. Regeringen. 2020, s. 48-49.

(2016:837) infördes under år 2016. Stödet fick omfattande kritik av Riksrevisionen, som i en granskning menade att stödet inte varit ändamålsenligt utformat, inte gav tillräckliga incitament för att öka renoveringstakt och energieffektivisering och inte heller skyddade hyresgästerna mot orimliga hyreshöjningar. Därutöver användes bara en bråkdel av de anslagna medlen. Riksrevisionen efterfrågade både bättre konsekvensanalyser och enklare ansökningsprocesser om liknande stöd skulle övervägas i framtiden.⁵² Det nuvarande stödet för energieffektivisering (Förordning, 2021:664) i flerbostadshus infördes i oktober 2021. Stödet syftar till att underlätta för energieffektivisering av hyres- och bostadsrättshus, men är nu under avveckling, efter att ha saknat finansiering sedan januari 2022.⁵³

Klimatklivet, som riktas till fysiska investeringar för att minska klimatpåverkan och kan sökas av bland annat företag, kommuner och regioner, kan också kritiserars utifrån samma premisser. Investeringsstödet togs fram av den tidigare rödgröna regeringen och har också varit en bärande del i den nuvarande moderatledda regeringens klimatpolitik. Även detta stödsystem har utvärderats av Riksrevisionen och undslapp inte heller kritik, exempelvis gällande höga administrativa kostnader och för att stödet inte är en del av en kostnadseffektiv styrmedelskombination för att nå det svenska klimatmålet till 2030.⁵⁴ Trots stora resurser har satsningen visat sig vara förhållandevis ineffektiv, där en majoritet av medlen går till satsningar med låg klimatnytta.⁵⁵

En överväldigande majoritet av medlen har gått till laddstolpar, följt av satsningar på bland annat biogas.⁵⁶ Även om elbilar innebär en betydande förbättring gentemot fossildrivna bilar utgör bilen som sådan fortsatt en klimat- och miljöbelastning,

och en ersättning av befintlig fordonsflotta är utifrån detta perspektiv en betydligt sämre åtgärd än en minskad fordonsflotta. Biogas och ökad användning av biobränslen är inte heller nödvändigtvis effektiva klimatåtgärder, då förbränningen i de flesta fall ger lika stora utsläpp som fossila källor, även om dessa utsläpp kan räknas hem på längre sikt.

1.8. Byggbranschen, renoveringsbehov för allmännyttan och befintliga skatteregler

Den svenska byggbranschen befinner sig av allt att döma i en svår kris. Under det sista kvartalet år 2023 varslades drygt 3 500 personer inom byggbranschen om uppsägning, och såväl bransch- som fackliga företrädare har återkommande varnat för att branschen är i ett utsatt läge.⁵⁷ Byggbranschen är inte vilken bransch som helst, utan är av förklarliga skäl av avgörande betydelse för att Sverige ska ha kapacitet att genomföra de många anpassnings- och omställningsåtgärder som krävs både för att reducera befintliga utsläpp och bättre förbereda och minska samhällets sårbarhet inför klimatförändringarnas effekter. Att branschen befinner sig i ett utsatt läge är ett större samhälleligt problem än ett rent konjunktur-/arbetsmarknadsmässigt sådant.

Samtidigt finns av allt att döma fortsatt en stor renoveringsskuld i det svenska hyresbostadsbeståndet, särskilt vad gäller hus byggda inom ramen för miljonprogrammet på 1960- och 1970-talet. Exakt hur stort renoveringsbehovet är har varit svårt att kvantifiera, då många av allmännyttans bostadsbestånd sålts till privata fastighetsägare och ombildats, och tillförlitlig statistik över statusen hos nuvarande bestånd

52. Riksrevisionen. *Stöd till renovering och energieffektivisering – en riktad satsning till vissa bostadsområden*. RIR 2019:25.

53. Boverket. *Stöd till energieffektivisering i flerbostadshus*. 2024-03-15. Bengtsson, Ragnar. *Renovera Sverige: En hållbar renoveringsväg för klimat, rättvisa och jämlika villkor*. Hyresgästföreningen. 2022.

54. Riksrevisionen. *Klimatklivet – stöd till lokala klimatinvesteringar*. Rir 2019:1.

55. Zachrisson Winberg, Johan. "Regeringens klimatsatsning: Projekten som ger minst nytta får mest stöd-pengar". SVT. 2023-10-19.

56. Naturvårdsverket. *Klimatklivets samlade resultat*. 2024-02-16.

57. Fredman, Linn. "Byggnads om krisen: 'Regeringen lyser med sin frånvaro'". *Dagens Arena*. 2024-01-23.

saknas. Hyresgästföreningen har i en rapport uppskattat behovet till cirka 280 000 lägenheter under 2020-talet.⁵⁸ Trä- och möbelföretagen gör en liknande uppskattning baserat på underlag från SCB och bedömer att det idag finns cirka 320 000 orenoverade hyresrätter byggda under miljonprogrammet.⁵⁹

Trots det stora renoveringsbehovet har hyresbeståndet inte inkluderats i rotavdraget och varken boende eller allmännyttan har kunnat nyttja avdraget.

Trots det stora renoveringsbehovet har hyresbeståndet inte inkluderats i rotavdraget och varken boende eller allmännyttan har kunnat nyttja avdraget. Allmännyttan har kunnat förlita sig på en del andra former av skatteavdrag, däribland ränteavdrag och skattereduktion för förnybar el, samt investeringsstöd för vissa former av renoveringar. Branschföreningen Sveriges Allmännytta har tidigare kritiserat minskade möjligheter till skatteavdrag och ett upplevt högt skattetryck på hyresrätter,⁶⁰ vilket sannolikt innebär att rotavdrag för allmännyttan hade mottagits positivt.

1.9. Sammanfattade erfarenheter

Sammantaget är det svårt att beskriva rotavdraget som något annat än ett misslyckande. Självfinansieringsgraden är låg, och kostnaden motiverar inte de förhållandevis marginella effekterna på svartarbete och jobbtillfällen inom

byggbranschen. Inte heller uppfyller avdraget några andra alternativa syften utan kan, likt rutavdraget, tvärtom få kontraproduktiva samhälleliga effekter i form av ökad ojämlikhet och resurslöseri.

Övriga ovanstående skattereduktioner dras med flera olika brister där dess syfte sällan realiserats. De är kostsamma, förstärker på grund av sin utformning befintliga socioekonomiska klyftor och bidrar inte nämnvärt till några viktiga samhällsmål.

Samtidigt finns en tydlig fördel med fakturamodellens enkelhet, eftersom den både minskar handläggningstider och även undviker flaskhalsar och situationer där de anslagna medlen tar slut och/eller inte används, eftersom den finansiella kostnaden för staten utgörs av minskade skatteintäkter. Därigenom undviks en mängd problem som annars kopplas till mer riktade, generella investeringsstöd.

Byggbranschen dras fortsatt med problem gällande svartarbete och arbetslivskriminalitet, och oseriösa aktörer är fortsatt ett bekymmer för branschen som helhet. Det är därför av stor vikt att en reform som vill stimulera sysselsättningen i branschen riktas mot just seriösa och yrkeskunniga aktörer.

Avdrag med fakturamodell har som visat en benägenhet att driva på socioekonomiska skillnader, och, om de riktas mot privatpersoner i enskilda boendeformer, primärt användas av höginkomsttagare i storstadsområden – vilket riskerar att driva på både geografiska som socioekonomiska ojämlikheter. Det är också rimligt att anta att åtgärder på privatägda fastigheter får en större värdehöjande effekt i storstadsområden kontra glesbygd. Ett nytt avdrag måste därav på något sätt kompensera för detta för att inte ytterligare spä på socioekonomiska och geografiska skillnader.

58. Bengtsson, 2020, s. 12.

59. Trä- och möbelföretagen. *Hållbar renovering i miljonprogrammet*. 2023.

60. Se ex. Sveriges Allmännytta. *Nya skatteregler leder till färre nya hyresrätter*. 2017-12-04.

En återkommande erfarenhet med klimatsatser och klimatstöd överlag är att det är av avgörande betydelse vilka åtgärder stödet går till. Alla åtgärder har inte samma klimatnytta, och historiskt har ett fokus på grön teknik (laddstolpar, solceller) fått förtur framför såväl klimatanpassningsåtgärder som mindre teknikfixerade lösningar (utbyggnad av grönområden, energieffektiviseringar, gång- och cykelinfrastruktur, med

mera). Ett nytt avdrag kan därför värdera tidigare nedprioriterade och eftersatta områden högre. Många av de fallgropar som förknippats med tidigare skatteavdrag behöver då undvikas, samtidigt som man bör säkerställa att åtgärderna som inkluderas verkligen bidrar till utsläppsminskning och/eller klimatanpassning, så att staten inte finansierar undermåliga, långsiktigt ineffektiva eller, än värre, kontraproduktiva åtgärder.

2. Förslaget: Ett klimatavdrag för privatpersoner, allmännyttiga & småföretag

2.1. En tillfällig skattereduktion för reparation, ombyggnad och tillbyggnad i klimatsyfte

Här redogörs för grundbultarna i förslaget om ett klimatavdrag. Förslaget riktar sig till privatpersoner, allmännyttiga kommunala- och privata bostadsföretag samt småföretag. Skattereduktion ges för ett antal utsläppsreducerande åtgärder och/eller klimatanpassningsåtgärder i form av avdrag på material- och arbetskostnad. Krav ställs samtidigt på utförare och materialanvändning, och avdragets storlek anpassas efter åtgärd samtidigt som hänsyn tas till geografi (glesbygdskommun/storstadskommun) i bedömningen av godkända åtgärder och storlek på reduktion, bland annat utifrån uppskattning av värdehöjande effekter.

Förslaget bör kunna utgöra en stabil grund för ett kommande skarpt reformförslag.

2.1.1. Användare och maxtak

Den stora skillnaden i vårt förslag för ett klimatavdrag gentemot existerande skatteavdrag är en kraftig utökning av antalet potentiella användare. Medan rotavdraget och avdraget för grön teknik enbart riktar sig till privatpersoner som äger sin bostad, vill vi bredda klimatavdraget till att förutom privatpersoner som äger sin bostad även innefatta

allmännyttiga bostadsbolag, bostadsrättsföreningar och småföretag.

Vi motiverar dels detta med att ett bredare användningsområde bättre skulle parera de socioekonomiska orättvisor som följt i kölvattnet av rotreformen (då nu även hyresgäster indirekt kan gynnas), men också för att ett sådant förfarande onekligen skulle ge mest klimatnytta. Renoveringsskulden inom allmännyttans fastigheter är som visat omfattande, och det finns starka incitament för att dels underlätta denna omställning, men också hjälpa allmännyttan att genomföra detta på ett klimatomänsigt fördelaktigt sätt.

Boende i bostadsrätter har sedan tidigare kunnat använda rotavdrag för renovering av den egna fastigheten men vi menar att de klimatrelaterade åtgärder som kan vara aktuella i första hand sker på föreningsnivå, då det rör sig om större gemensamma investeringar som går utanför det egna boendet, exempelvis i form av installation av solpaneler, skapandet av gröna ytor i anslutning till fastigheten, med mera. Därför är det också motiverat att ge bostadsrättsföreningarna som helhet möjlighet till skatteavdrag för gemensamma klimatinvesteringar. Samtidigt kommer sannolikt få avdragsgilla åtgärder bli aktuella för enskilda bostadsrättsinnehavare.

Stora aktörer har i regel bättre förutsättningar att söka bredare investeringsbidrag från staten (exempelvis Klimatklivet) än småföretag, och gör också i regel investeringar av en storlek

som vida överstiger vad som får anses rimligt i förhållande till ett skatteavdrag av fakturamodell. Därför är vårt förslag att endast småföretag ska inkluderas som användare.

Det finns olika vägar till att öka träffsäkerheten mot mindre aktörer – antingen ett maxtak som är lågt satt (då faller de stora företagen bort per automatik) eller en hänvisning till antalet anställda och/eller årsomsättning (som EU:s definition av små- och medelstora företag). Av praktiska skäl föreslås som utgångspunkt att endast företag som enligt EU:s klassificering definieras som småföretag (färre än 50 anställda och årsomsättning som inte överstiger cirka 100 miljoner kronor) och/eller mikroföretag (färre än tio anställda och årsomsättning under cirka 20 miljoner kronor) innefattas.

Eftersom den typ av investeringar som kan komma i fråga för vårt förslag på klimatavdrag i regel är kostsamma, föreslås maxtaget för privatpersoner vara högt i relation till rotavdraget, och ligga på 75 000 kronor per person och år. För småföretag och allmännytta föreslås inget maxtak, då storleken på avdragen sannolikt ändå kommer att balanseras av aktörernas investeringsmedel.

2.1.2. Åtgärder som bör ingå

För att kunna komma ifråga för avdraget behöver de fysiska åtgärder som ingår motsvara minst en av de två övergripande målsättningarna med förslaget som helhet – minskade utsläpp och klimat-anpassning. Samtidigt som det finns många självklara åtgärder som i många fall lever upp till båda kriterierna, finns också en mängd åtgärder som befinner sig nära något av dessa områden vilket innebär risk för att förslaget kan drabbas av en viss gränsdragningsproblematik.

En första utgångspunkt för åtgärderna

bör vara att de bidrar till något av de nationellt applicerbara klimatmålen i FN:s hållbarhetsmål (Agenda 2030). Här åsyftas som ett minimum följande mål:

- 6 Rent vatten och sanitet för alla
- 7 Hållbar energi för alla
- 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- 10 Hållbara städer och samhällen
- 11 Hållbar konsumtion och produktion
- 12 Bekämpa klimatförändringarna
- 13 Hav och marina resurser

För att klimatavdraget långsiktigt ska kunna bidra positivt till ovanstående mål är det avgörande att de konkreta åtgärder som kommer ifråga utvärderas utifrån sin faktiska klimatnytta. MSB påtalar risken för felanpassning i relation till klimatanpassningsåtgärder, och det finns ett flertal starka skäl att av det skälet vara särskilt restriktiv med vilka åtgärder som kan komma ifråga för avdraget, särskilt då så kallade "övergångsåtgärder" och övergångstekniker. Sverige har en historia av viss ryckighet inom detta område, där exempelvis dieslbilar (som på nästan alla mätbara sätt är extremt klimat- och miljöskadliga) under en period framställdes och beskattats som miljöbil.⁶¹

För att göra långsiktig klimatnytta måste klimatavdraget rikta in sig på åtgärder som vi vet är effektiva och ger permanent klimatnytta – inte åtgärder som bygger in samhället i ett annat ohållbart, om än mindre klimatskadligt, system för teknik och samhällsplanering.

I det här sammanhanget kan exempelvis riktade stöd för laddinfrastruktur ifrågasättas, åtminstone i storstads-kommuner och större tätorter. Samhället behöver som helhet röra sig bort från bilberoende av både klimat-, miljö- och

61. TT. "Vad är en miljöbil? Så har det ändrats över tid". *Ny Teknik*. 2021-07-26.

folkhälsoskäl, och det finns därför starka skäl för att inte via statliga medel finansiera ny infrastruktur som av flera skäl inte är långsiktigt hållbar. Samtidigt som bilen bör fasas ut från stadsmiljön kommer den under överskådlig framtid vara nödvändig i glest befolkade delar av landet och bör där få stöd. I vissa geografiska områden är det således motiverat med åtgärder för laddinfrastruktur som en godkänd grund för avdrag.

Det allmänna kunskapsläget kring vilka åtgärder som kan vara relevanta är förhållandevis gott. SMHI:s kunskapscentrum för klimatanpassning har exempelvis en idésamling där konkreta åtgärder från kommunal nivå sammanställts, varav många kan vara applicerbara för de aktörer som kommer ifråga för klimatavdraget.⁶² Allmännyttan och bostadsrättsföreningar kan bistå med en lång rad åtgärder för att göra stadsmiljön mer hållbar, exempelvis genom att ersätta parkeringsplatser med grönområden, energieffektivisera bostadsbeståndet, installera solpaneler på fastigheten, minska sårbarheten för översvämning och annat extremväder (översvämningsskydd, dränering, med mera), stärka infrastrukturen för fotgängare och cykel i stadsmiljö, med mera. Fler idéer om hur hållbara städer och stadsmiljö kan uppnås finns exempelvis i "Designguide för smarta gator", framtagen i ett samarbete mellan KTH, Chalmers med flera.⁶³

Precis som med rotavdraget kommer det över tid att behöva byggas upp en praxis kring vilka åtgärder som kan berättiga till klimatavdrag. Som ett minimum föreslår vi att följande åtgärder ingår:

- Installation/underhåll av solpaneler
- Laddinfrastruktur för elbil (endast i glesbygd där adekvata kollektiva transporter och cykelmöjligheter saknas)

- Trädplantering och andra åtgärder för att förgröna stadsmiljön
- Bygga bort/förgröna parkeringsytor (Stadsmiljö)
- Dränering, översvämningsskydd och byte av uttjanta/undermåliga vattenledningar
- Åtgärder kopplade till främjande av gång- och cykelinfrastruktur (exempelvis utbyggnad och upprustning av utrymmen för att säkert parkera cykel, inklusive infrastrukturen för att ta sig in och ut samt för att serva cyklar.
- Energieffektivisering
- Ersättning av miljö/klimatskadliga uppvärmningskällor
- Utbyggnad och upprustning av lokaler för hemarbete

Alla åtgärder kommer av förklarliga skäl inte vara lika relevanta, eller ens möjliga, för de olika aktörer som avdraget riktar sig emot. Klimatanpassningen av samhället samt vilka utsläppsreducerande åtgärder som är mest effektiva är ett område i ständig förändring, varav framtagandet av praxis bör vara tätt sammankopplad med rådande kunskapsutveckling.⁶⁴

2.1.3. Differentierad storlek på reduktionen utifrån användare och åtgärd

Alla åtgärder behöver inte samma ersättningsnivå för att stimuleras, och alla användare behöver inte samma avdragskostnad för att ändå skapa starka incitament. Flera remissinstanser kritiserade exempelvis det ökade procentuella stödet till solceller inom ramen för avdraget för grön teknik, och pekade på att denna höjning sannolikt inte stimulerar utbyggnaden ytterligare, utan endast innebär en ytterligare subvention

62. SMHI. Exempel på klimatanpassning.

63. Chalmers, KTH m.fl. Designguide för smarta gator. 2022.

64. Se ex. Forzmas. Genomförande av policylabb för klimatanpassning. 2023.

till de privatpersoner som använder avdraget.

Exakt vilken nivå på avdraget som är lämpligast bör vara föremål för ett omfattande remissförfarande, men en utgångspunkt i vårt förslag är att de former som har en tydlig koppling till grön teknik, som solceller och

Ett separat riktmärke är att privatpersoner som äger sin bostad i regel bör kvalificeras för en lägre nivå av reduktion i jämförelse med småföretag och allmännyttan.

laddinfrastruktur för elbilar, bör vara subventionerade i en lägre grad jämfört med andra åtgärder som energieffektivisering, utbyggnad av cykelinfrastruktur, och klimatanpassningsåtgärder som dränering med mera. Ett riktmärke kan med fördel ligga runt 15 procent i arbetskostnad och material för solceller och liknande, medan andra åtgärder bör kunna stimuleras mellan 30 och 50 procent av arbets- och materialkostnad, förutsatt att vissa kriterier uppfylls (se nedan). Ett separat riktmärke är att privatpersoner som äger sin bostad i regel bör kvalificeras för en lägre nivå av reduktion i jämförelse med småföretag och allmännyttan.

2.1.4. Geografisk anpassning av åtgärder och reduktionsstorlek

Genomgången av rot- och rutavdrag visar att avdragen primärt utnyttjats i storstadsområden och större tätorter, medan användningen varit markant lägre i gles-

bygd. En delförklaring till detta är dels socioekonomiska förutsättningar, men också rimligen att rotåtgärder generellt kan medföra ett högre fastighetsvärde i storstadskommuner – en situation som inte nödvändigtvis är identisk i glesbygd. Vår utgångspunkt är således att klimatavdraget för privatpersoner dels bör vara större för arbeten som sker i glesbygds-kommuner, och dels innefatta fler åtgärder (som laddinfrastruktur för elbil) i områden där detta är motiverat. Exakt hur uppdelningen mellan kommuner ska se ut och vilken reduktionsstorlek som är bäst lämpad medför tveklöst en viss gränsdragningsproblematik, och behöver utredas vidare i detalj.

2.1.5. Krav på utförare och material

Enligt Riksrevisionen utförs huvuddelen av dagens rotarbete av små byggföretag och därutöver många gånger av underleverantörer.⁶⁵ Rotavdragets ambition att minska andelen svartarbete, vilket också föranlett en viss minskning av efterfrågan från hushållen på svarta tjänster, har som nämnt inte visat sig vara en effektiv åtgärd för att komma åt oseriösa aktörer inom byggbranschen. Den välkomna tillväxten av bland annat installation av solcellssystem har också sett en tillväxt av oseriösa aktörer på samma marknad.

Denna utveckling är oroande, men är möjlig att motverka genom att via klimatavdraget ställa krav på utförare för att vända situationen. För att en utförare ska få rätt att använda fakturamodellen för klimatavdraget föreslår vi därför att utföraren måste uppfylla ett flertal sociala, miljömässiga och fackmässiga krav. Exempel på ovanstående krav är användningen av kollektivavtal, att utföraren erhållit relevanta hållbarhets- och miljöcertifieringar samt kan

65. Riksrevisionen, 2023, s. 21.

uppvisa de fackmässiga kunskapskrav som krävs för aktuellt arbete. Utföraren har därmed inte heller rätt att låta underleverantörer utan samma kvalifikationer utföra arbetet. På detta sätt kan seriösa aktörer värnas samtidigt som relevanta samhällsmål främjas och arbetets kvalitet garanteras över tid. För att klimatavdraget ska kunna användas behöver utföraren uppvisa efterfrågade intyg och försäkringar till Skatteverket och därigenom registreras som godkänd för klimatavdraget.

Exakt vilka krav som bör åligga utföraren bör utformas i nära dialog med relevanta branschorganisationer

Vi bedömer att det enklaste sättet att lösa finansieringen är att låta klimatavdraget ersätta rotavdraget, som kan konstateras ha varit djupt ineffektivt.

och fackföreningar. Här behöver också hänsyn tas till att många utförare, åtminstone på privatmarknaden, sannolikt är små byggföretag som kan ha större svårigheter att erhålla vissa typer av certifieringar och/eller har svårare att parera omfattande administrativa krav. Reglerna behöver därför utformas även med detta i åtanke, så inte endast stora aktörer kan bli aktuella för arbete kopplat till det föreslagna klimatavdraget.

2.1.6. Tidsbegränsning och eventuell permanentning

Vi föreslår att klimatavdraget införs under en första period av tre år för att därefter utvärderas. Om reformen fått

önskvärt resultat kan den med fördel förlängas. Att göra åtgärden permanent förefaller dock inte önskvärt. Många klimatanpassningsåtgärder och åtgärder för utsläppsminskning har en förhållandevis lång livstid, och har reformen fått det genomslag som vi av klimatskäl får hoppas på är den eventuella kostnaden för staten sannolikt inte längre motiverad efter en viss tidsperiod. Samhällets resurser är begränsade, och utifrån den monumentala utmaning som klimatförändringarna utgör för vårt samhälle kan staten snabbt behöva styra om de offentliga resurserna mot andra åtgärder och verksamheter där de kan göra större nytta. Därför menar vi att klimatavdraget bör utformas för att vara just en temporär åtgärd.

2.2. Finansiering genom avskaffande av rot och andra avdrag

Finansieringsfrågan är förstås central för den här typen av reform. Då avdraget kommer att behöva användas ett par år innan det kan utvärderas på ett adekvat sätt kommer finansieringen, i form av inkomstbortfall för staten, behöva hanteras, åtminstone i det korta perspektivet.

Vi bedömer att det enklaste sättet att lösa finansieringen är att låta klimatavdraget ersätta rotavdraget, som kan konstateras ha varit djupt ineffektivt. Den uppenbara fördelen med att ersätta rot med vårt föreslagna klimatavdrag är att samma bransch och samma arbetskraft berörs, även om uppgifterna kan komma att variera något. Även avdraget för grön teknik bör avskaffas. Dess effektivitet har inte till fullo utvärderats ännu, men då vårt föreslagna klimatavdrag delvis delar åtgärder och är utformad på ett liknande sätt (fakturamodell) vore det

olämpligt att behålla detta avdrag i sin nuvarande form. Därför kan även denna "kostnad" för staten räknas in i finansieringsunderlaget för klimatavdraget.

Det finns även skäl att överväga även ett avskaffande av rutavdraget – inte minst för att avdraget i sig, i likhet med rot, både varit ineffektivt och visat sig bidra till ekonomisk snedfördelning. Det är dock osäkert hur mycket ekonomiska medel som faktiskt skulle frigöras, eftersom ett avskaffande av rut rimligen skulle innebära att hemtjänst och äldreomsorg skulle behöva tillföras ytterligare resurser. Riksrevisionen uppskattar som nämnt självfinansieringsgraden för rotavdraget till 14 procent, och utifrån tidigare studier finns det få anledningar att anta att rutavdraget på något avgörande sätt skulle avvika från denna nivå av självfinansieringsgrad. I ren kostnad skulle avskaffandet av rot och rut förenklat uttryckt ge statskassan omkring 86 procent av vad de beräknas kosta idag, en summa som motsvarar cirka 18 miljarder kronor per år. Då är inte de samhällsekonomiska kostnaderna för resursslöseri och ökade ekonomiska klyftor medräknat.

Ytterligare en skattereduktion som skulle kunna vara del i ett finansieringspaket är ränteavdraget. Kostnaderna för ränteavdraget har ökat och i en rapport från Konjunkturinstitutet beräknades ränteavdragets kostnad för staten kunna hamna på ungefär 65 miljarder kronor per år 2027. Även om ränteavdraget svårigen kan avvecklas över en natt skulle en nedtrappning också kunna utgöra en finansieringsgrund för klimatavdraget. Enligt en rapport från EU-kommissionen skulle en utfasning av ränteavdraget medföra ökade skatteintäkter för staten på motsvarande 17 miljarder kronor per år.⁶⁶

Även efter dessa finansieringsvägar kan avdraget teoretiskt bli en kortsiktig

men betydande kostnad för staten i form av inkomstbortfall. Blir avdraget brett använt ökar kostnaderna, men å andra sidan uppfylls också reformens mål.

Vi menar att det är rimligt att anta att kostnaden är acceptabel på sikt (mer om detta i 3.2.1.) men staten behöver likväl ha en beredskap för att kostnaderna, liksom för rotavdraget, kan växa snabbt.

2.3. Befintliga EU-regler som kan påverka

Som medlemmar i EU begränsas Sveriges handlingsfrihet i politiska frågor delvis av gällande EU-regler. Framför allt två olika EU-principer kan ha bäring på rapportens förslag om ett klimatavdrag.

2.3.1. EU:s regler om fri rörlighet

Rut, rot och skatteavdraget för grön teknik är inte geografiskt begränsade till Sverige. Det är alltså exempelvis möjligt för en privatperson som betalar inkomstskatt i Sverige att delvis bekosta en renovering av ett hus (som hen äger) i ett annat EU/EES-land via rotavdraget. Detta kan förefalla något märkligt, och är det också, men svenska regeringar har motiverat företeelsen med att en skattereduktion som endast omfattar åtgärder som utförs i Sverige med stor sannolikhet skulle strida mot EU:s regler om fri rörlighet.⁶⁷ Ingen regering verkar dock ha utrett frågan utförligare, utan såväl rotpropositionen och propositionen om avdraget för grön teknik hänvisar tillbaka till rutpropositionen, som enbart verkar ha gjort en allmän uppskattning av frågan. Även om det förstås kan uppstå klimatnytta av svenska skattemedel utomlands är det tveksamt om svenska skattepengar ska användas på ett sådant vis i utlandet, särskilt då det inte sker i

66. Allvin och Östlund, 2022, s. 9.

67. Se ex. Regeeringen. Proposition 2006/07:94, s. 38.

Regeeringen. Proposition 2008/09:178, s. 29.

form av klimatbistånd. Vi föreslår därför att frågan bör utredas, med den uttryckliga ambitionen att avdraget inte ska gälla utanför Sveriges gränser.

2.3.2. EU:s regler för statsstöd

Om ett EU-land riktar stöd mot enskilda företag eller kommunala bolag kan det handla om en form av statsstöd. Stödet kan bestå av olika åtgärder, men en åtgärd som listas är reducerade offentliga avgifter och skatter, vilket får anses vara i linje med ett klimatavdrag. Rot, rut och avdraget för grön teknik har aldrig behövt prövas mot EU:s statsstödsregler eftersom de endast riktas mot privatpersoner, inte företag eller kommunala bolag. Det är dock möjligt att få undantag från EU-kommissionen för vissa typer av nationella stöd, däribland på miljöområdet.⁶⁸ Det svenska klimatklivet är exempelvis föremål för både

Klimatklivsförordningen och EU:s statsstödsregler.⁶⁹ I flera fall, åtminstone gällande de minsta företagen, skulle sannolikt vårt förslag på klimatavdrag kunna falla under förordningen om de-minimis-stöd, där stöd till en enskild aktör under cirka 3 miljoner kronor (under en period av tre år) räknas som försumbara.⁷⁰ Eftersom det även har ett uttalat klimatsyfte och sannolikt få handelsstörande effekter är det rimligt att anta att avdraget skulle utformas i enlighet med EU:s statsstödsregler. Sverige har inom EU också åtagit sig att genomdriva omfattande utsläppsminskningar, och kan i eventuella fall också hänvisa till denna förpliktelse vid en eventuell upplevd konflikt med statsstödsreglerna och/eller andra EU-regler.

Vår bedömning är att ett klimatavdrag i den formen som här föreslås är förenligt med befintliga EU-regler, men frågan behöver förstas utredas vidare.⁷¹

68. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/naringspolitik/statsstod/>

69. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/luft-och-klimat/regler-for-klimatklivet/#E-1830759985>

70. <https://www.upphandlingsmyndigheten.se/statsstod/vad-ar-statsstod/forordningar-de-minimis-stod/>

71. För ett längre resonemang, se EU-kommissionen. Statligt stöd SA.56305 (2020/NN), Sverige – Stödordning för hyresbostäder. 2020.

3. Utvärdering och effekter

3.1. Statsfinansiell kostnad

Precis som alla skatteavdrag går det inte att på förväg säga hur mycket klimatavdraget kommer att kosta, eftersom det beror på upptaget. Förutsatt att klimatavdraget skulle användas i lika stor utsträckning av privatpersoner som idag använder rot och avdraget för grön teknik skulle bruttokostnaden för staten i form av inkomstbortfall ligga på åtminstone bortåt 18 miljarder kronor per år. Att klimatavdraget av privatpersoner skulle användas i lika hög utsträckning som rot är vid första anblick osannolikt, då en mängd populära åtgärder (som köksrenovering) som idag ingår i rot inte skulle falla inom ramen för de åtgärder som kan bli aktuella för klimatavdraget. Ponerar vi att avdraget som sådant är lyckosamt i bemärkelsen att det ökar incitamentet för klimatåtgärder på privatbostäder är det dock inte osannolikt att användningen på sikt och i perioder skulle kunna hamna på liknande nivåer som rot ligger på idag.

Eftersom vårt förslag vidare innefattar en betydligt större mängd användare (småföretag, allmännyttan, och så vidare.) kommer kostnaderna sannolikt bli betydligt högre i takt med att dessa aktörer också använder avdraget. Inom allmännyttan finns som tidigare nämnt en stor renoveringsskuld, särskilt ur klimatanpassningsperspektiv.

Renoveringar utgör den överlägset största utgiften. I första and gäller det

energieffektiviseringar. I andra hand gäller det renoveringar som förlänger bostadsbeståndets livslängd och därmed minskar behovet att bygga nytt, vilket har stor klimatpåverkan. Många sådana renoveringar kan dock förväntas ske ändå, utan särskilda incitament, så det finns skäl att utforma skatteavdraget på ett träffsäkert säkert. Här görs en uppskattning över maximala kostnader.

Allmännyttan beräknar att kostnaden för att renovera sina medlemmars bestånd på 1 miljon lägenheter är 565 miljarder kronor under 25 år⁷². Det innebär en årlig kostnad på 22,6 miljarder. Knappt hälften av det gäller energieffektivisering, nämligen 10 miljarder. I hela Sverige finns 2,7 miljoner lägenheter i flerbostadshus, vilket med samma energieffektiviseringsbehov skulle motsvara en kostnad på ungefär 27 miljarder. Om klimatavdraget täcker 30 procent av den kostnaden blir det 8 miljarder kronor per år.

Remissinstanser får avgöra om man verkligen bör tillåta avdrag för hela energieffektiviseringen, eftersom de i viss mån kan tänkas ske ändå. I annat fall skulle avdraget kunna utformas för att uppmuntra till att välja de mest energieffektiva teknikerna när renovering väl sker.

Ur klimatsynpunkt kan det också vara värt att ge stöd för alla renoveringskostnader som förlänger livslängden på bostäder, med tanke på byggandets stora klimatpåverkan. Frågan är även här hur stor andel av sådana renoveringar som

72. Sveriges Allmännyttan. Kommande energirenoveringskrav: En konsekvensanalys från Sveriges Allmännyttan. 2024.

ändå skulle ske, vilket remissinstanser får avgöra. Med ett 30-procentigt avdrag på hela summan skulle den statsfinansiella kostnaden bli 10,2 miljarder kronor per år. Tillsammans med energieffektiviseringar blir det totalt 18,2 miljarder per år, vilket motsvarar nuvarande rot-avdrag.

Jämfört med renoveringskostnader är övriga kostnader inom det föreslagna skatteavdraget små, åtminstone till en början. Även om avdraget omfattar betydligt fler potentiella användare skulle det ta tid att skala upp. Om avdraget är framgångsrikt och leder till stor upptagning skulle den finansiella kostnaden öka på sikt.

Några sammanställda kostnader för att bygga bort parkeringsplatser och skapa grönytor har inte gjorts. Främst är det en kommunalpolitisk fråga om stadsplanering, där beslut i varje kommun avgör vad den totala användningen av avdraget uppgår till. Lokalpolitiska trögheter kan dock antas göra att den initiala kostnaden i statsbudgeten blir låg.

Utbyggnaden av solpaneler begränsas på utbudssidan. Enligt Finansdepartementets analys av det befintliga avdraget för solcellsinstallationer sätter kapacitetsbegränsningar i branschen för solcellsinstallationer gränser för utbyggnadstakten.⁷³ ”En ökning av subventionsgraden för solceller i det gröna avdraget bedöms [därför] kunna påskynda utbyggnaden endast i liten utsträckning.” Vårt förslag innehåller också striktare krav på utförare, vilket kortsiktigt minskar utbudet ytterligare, även om det höjer kvaliteten. I nuläget finns ett avdrag som kostar 1,1 miljarder per år, som klimat-rot hade ersatt. På sikt hade klimat-rot gett incitament till utökningar på utbudssidan vilket hade fått den finansiella kostnaden att växa men initialt kan avdraget för installation av solceller räknas som nära nog kostnadsneutralt.

Befintliga avdrag och flaskhalsar på utbudssidan gör också att den förväntade statsfinansiella kostnaden för laddinfrastruktur också blir låg. Energimyndigheten uppger att det råder långa ledtider för nätanslutning, bland annat på grund av brist på personal, ”framför allt nätutredare, för att hantera det stora inflödet av förfrågningar och ansökningar hos nätbolagen”⁷⁴. Det råder också allmän brist på kompetens i energibranschen samtidigt som den står inför stora pensionsavgångar. Eftersom vårt förslag bara omfattar installation av laddinfrastruktur i glesbygd blir kostnaden sannolikt lägre än befintliga avdrag.

Högt räknat kan de förslag som inte är renoveringar beräknas uppgå till 2 miljarder kronor. Den totala kostnaden kan då uppskattas till mellan 10 och 20 miljarder, beroende på om avdraget omfattar allmänna renoveringar eller inte. Kostnaden kan som sagt bli betydligt mindre om remissinstanser anser att det kan utformas på ett mer träffsäkert sätt.

3.2. Samhälls-ekonomisk kostnad

Den statsfinansiella kostnaden för klimatavdraget är viktig för att bedöma hur förslaget passar in under det finanspolitiska ramverket. Summan kan jämföras med andra utgifter för att avgöra huruvida förslaget är värt att prioritera eller inte.

För att besvara den mer grundläggande frågan om avdragets samhällsekonomiska kostnad behövs en annan metod. Istället för att beräkna alternativkostnaden för en viss summa pengar beräknas här alternativkostnaden för de reala resurser som förslaget tar i bruk, i form av arbetskraft, byggmaterial, och drivmedel, med mera. Dessa hade kunnat användas till andra

73. Finansdepartementet. Proposition 2022/23:15. Förstärkt skattereduktion för installation av solceller, s. 9.

74. Energi-myndigheten. Delrapport inom uppdraget om handlingsprogram för laddinfrastruktur och tankinfrastruktur för vätagas. Översyn över uppdrag, regelverk, statliga stöd, avdrag och krav. 2023, s. 28.

ändamål och det är viktigt att räkna ut vad de kostar att avvara. Kostnaden jämförs sedan med förslaget nyttor.

De två analysmetoderna kan ge väldigt olika resultat, av flera skäl. Till skillnad från pengar är reala resurser inte likvida: de är utformade för specifika ändamål och kan inte stöpas om till andra

I nuvarande lågkonjunktur, när byggbranschen står stilla, är alternativkostnaden för arbetskraft inom byggbranschen nära noll.

ändamål annat än med långa ledtider och kostnader. Maskiner är byggda för särskilda uppgifter och arbetskraft är utbildad med en särskild kompetens. Detta gäller i högre utsträckning ju mer komplex en ekonomi är, och ju mer långtgående arbetsdelning den har utvecklat.

Eftersom många reala resurser är specialiserade och därför inte har några alternativa användningsområden blir också alternativkostnaden för att använda dem låg, åtminstone på kort sikt. På längre sikt kan arbetskraft och kapital överföras till andra ändamål. Långsiktiga kalkyler över samhälls-ekonomiska kostnader behöver därför göras i förhållande till andra prioriteringar. (Med andra ord går det inte att separera långsiktiga samhälls-ekonomiska kostnadsanalyser från industripolitiska värderingar.)

I nuvarande lågkonjunktur, när byggbranschen står stilla, är alternativkostnaden för arbetskraft inom byggbranschen nära noll. Anser man att Sverige borde behålla en inhemska

byggbransch i framtiden är kostnaden snarare negativ, eftersom åtgärden bevarar kunskaper och kompetens som försvinner om de inte används.

Byggmaterial och arbetsmaskiner har också få alternativa användningsområden utanför byggbranschen, och innebär därför låga alternativkostnader att använda. Drivmedel är däremot ett exempel på en insatsvara med många andra alternativa användningsområden.

Ekonomi har också reala resurser som inte används. Oftast finns arbetskraft som går arbetslös och fabriker som inte arbetar på full kapacitet. Kostnaden för att ta dessa lediga resurser i bruk är också låg, även om det finns kostnader inblandade i att utbilda arbetskraft.

Viktigt att ta med i beräkningen är också att tillverkningskapacitet i de flesta fall är elastisk, och reagerar på ökad efterfrågan. Införandet av ett skatteavdrag för reoveringar kommer att leda till ökad produktion av byggmaterial. Huruvida det får priserna på byggmaterial att öka eller minska beror på förekomsten av skalfördelar, lärande och innovation, kostnaden för insatsvaror samt marknadsstruktur och konkurrens.

På längre sikt kan skatteavdraget orsaka högre alternativkostnader eftersom byggbranschens arbetskraft då hade kunnat tas i bruk i andra branscher. Det sker i så fall på bekostnad av en permanent mindre byggbransch. Som sagt går kostnaden av sådana beräkning inte att separera från industripolitiska värderingar.

Ytterligare en kostnad är den inflation som avdraget bidrar till, vilken är svår att beräkna. Eftersom avdraget också leder till ett högre utbud är det rimligt att anta att effekten är neutral.

Sammanfattningsvis kan de makroekonomiska kostnaderna för skatteavdraget i nuläget anses vara nära noll, eftersom många av de reala resurserna

som tas i bruk ändå står oanvända, och inte har direkta alternativa användningsområden. För att ta reda på förslagets nettokostnad jämförs dessa kostnader med nyttorna, i form av lägre energikostnader, mindre behov av att bygga nytt, större elproduktion, och bättre skydd mot extremväder. Tar man dem i beräk-

Fastighetsbyggande är med nuvarande teknik en enormt klimatskadlig aktivitet. Alla renoveringar som kan öka livslängden på bostäder är därför av stor klimatnytta.

ning är det tydligt att nyttorna överstiger de blygsamma samhällskostnaderna.

Även nyttan av att bevara en livskraftig byggbransch kan räknas in. Att stabilisera konjunkturen i byggbranschen bidrar också i stor utsträckning till att stabilisera konjunkturen som helhet, vilket har stora samhällsekonomiska vinster. Krisen på 1990-talet, som åsamkade enorm skada på samhälls ekonomin, var i mångt och mycket en byggkris. Hade byggandet stabiliserats hade den djupa depression som Sverige upplevde sannolikt kunnat undvikas⁷⁵.

Värdet av att konjunkturstabilisera byggbranschen är betydande. Genom att uppmuntra en jämn takt av byggande hindrar man slöseriet av att låta arbetskraft och maskiner stå oanvända i lågkonjunktur, och kostnaden av att bygga senare när det råder som mest konkurrens om resurserna. Stabiliseringen hindrar också erfaren arbetskraft från att lämna branschen, och minskar därmed också behovet av att träna upp oerfaren arbetskraft när konjunkturen vänder.

3.3. Miljö- och klimateffekter

Avdraget skulle potentiellt kunna få framför allt två miljömässiga konsekvenser – dels skulle det bidra till utsläppsreduceringar, och dels skulle det kunna bidra i form av klimatanpassning av samhället för det förändrade klimat som vi redan bevittnar och som kommer att bli värre över tid på grund av de utsläpp vi redan in-tecknat globalt.

Fastighetsbyggande är med nuvarande teknik en enormt klimatskadlig aktivitet. Alla renoveringar som kan öka livslängden på bostäder är därför av stor klimatnytta. Eftersom Sveriges elsystem redan är så gott som fossilfritt skulle de omedelbara utsläppsminskningarna från energieffektivisering vara små. Däremot skulle det bidra till målet om elektrifiering. Klimatomställningen kräver att både transporter och industri elektrifieras. För det behöver elproduktionen öka med uppemot 70 till 160 procent, enligt Energimyndigheten⁷⁶. Att använda mindre el, och att producera mer fossilfri el kan också öka Sveriges elexport, och tränga undan fossilintensiv elproduktion i Tyskland och Polen.

Trädplantering skulle leda till ett upptag av koldioxid men klimateffekten kan anses försumbar. Genom att förbättra städers dräneringsförmåga och erbjuda skugga och svalka är det däremot en utmärkt klimatanpassningsåtgärd.

Att försöka modellera och presentera någon exakt siffra för effekterna vore inte intellektuellt hederligt, då en sådan uträkning i detta fall vore förknippad med en väldigt stor grad av osäkerhet. Dels påverkas varje kvantifiering av hur stor användningen skulle bli, särskilt från Allmännyttans sida, och dels vore det vanskligt att beräkna vilken isolerad effekt ett klimatavdrag skulle få på klimatanpassning och

75. Perbo, Ulf. "Varför fick Sverige en depression i början av 90-talet?". *Ekonomisk Debatt*. Nr 6/1999.

76. Energimyndigheten. *Resan till ett mer elektrifierat samhälle*. 2023-12-15.

utsläppsreducerande åtgärder, vilket också pågår och påverkas av flera andra ekonomiska incitament.

Med allra största sannolikhet finns här dock stora värden att nå. Enligt en studie från ett flertal branschföretag, genomförd av konsultbolaget Anthesis, skulle ett batteri av renoveringsåtgärder inom det svenska byggnadsbeståndet kunna medföra en energieffektivisering på 53 TWh till och med år 2045, vilket enligt samma studie skulle medföra en samhällsekonomisk vinst på 866 miljarder kronor.⁷⁷ En studie beställd av dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) såg en realistisk potential att minska energianvändningen mellan åren 2015 till 2035 på cirka 25 procent i kommunen, landstingens och allmännyttans byggnader, vilket skulle minska energianvändningen med 7,1 TWh och spara motsvarande 3,6 miljarder kronor.⁷⁸ Även om sådana estimat sannolikt är väl optimistiska råder det inga tvivel om att en renovering av bostadsbeståndet skulle kunna medföra både stora klimatvinster och ekonomiska vinster över tid.

Det är rimligt att anta att klimatanpassningsåtgärder ökar samhällets motståndskraft, och via den typ av åtgärder som föreslås i avdraget kan även

en rad andra miljöparametrar stärkas, bland annat rörande luftkvalitet och minskade föroreningar av mark och vatten.

3.4. Sysselsättnings-effekter

Rätt utfört skulle avdraget ha potential att bidra till att öka, eller åtminstone förbättra möjligheterna att bibehålla, arbetsutbudet inom byggbranschen. Denna sektor, som är av avgörande betydelse för den stora klimatomställning som ligger framför oss, står inför en mängd utmaningar och företrädare för branschen har varnat för en annalkande krasch.⁷⁹ Tidpunkten är således väl vald för en reform som syftar till att skapa incitament för ytterligare arbete inom denna sektor, särskilt under en period där bostadsbyggandet förväntas avta. I den mån skatteavdraget håller uppe efterfrågan på svensk tillverkning finns också makroekonomiska vinster för sysselsättningen i andra branscher utöver byggbranschen. Som alltid är det vanskligt att kvantifiera en sådan eventuell effekt även vid en detaljerad modellering, och en sådan har det inte heller funnits utrymme att göra inom ramarna för denna rapport.

77. Anthesis. *Grön Logik: Den samhälls-ekonomiska potentialen från energi-effektivisering i byggnader.* 2021.

78. SKL. *Fortfarande miljarder skäl att spara! Potential för energieffektivisering i kommunernas och landstingens byggnader.* 2015.

79. Se ex. Ekerlid, Erik. "Byggekrisen: 'Vi går mot en total krasch'", *Tidningen Näringslivet.* 2023-11-17. Christensen, Nina. "Byggbranschen överens efter krissamtal: Agera nu", *Byggnadsarbetaren.* 2023-06-13.

4. Slutsats

Sverige står inför monumentala klimatutmaningar. Både tidigare och nuvarande klimatpolitik är grovt undermålig, både när det gäller uppnådda utsläppsminskningar och klimatanpassning av samhället och vår gemensamma infrastruktur. Krisen för byggbranschen påtaglig, samtidigt som statens finanser tyngs av

Både tidigare och nuvarande klimatpolitik är grovt undermålig, både när det gäller uppnådda utsläppsminskningar och klimatanpassning av samhället och vår gemensamma infrastruktur.

ineffektiva skatteavdrag med låg självfinansieringsgrad som förstärker den ekonomiska ojämlikheten och inte realiserar några andra önskvärda samhällsmål.

Ett nytt klimatavdrag har, rätt utfört, potentialen att bidra till lösningar på alla dessa problem. Incitamenten för klimatanpassning och utsläppsminskningar både för privatpersoner, småföretag och landets stora hyresbestånd kan ge stora klimateffekter, både gällande anpassning och utsläppsreduceringar, och på sikt förbättra samhällets motståndskraft

mot klimatförändringarna. Om avdraget ersätter ett antal andra, mindre effektiva skatteavdrag kan kostnaden för staten hanteras på kort sikt, samtidigt som uppfyllandet av alternativa samhällsmål gör det till en rimlig investering för framtiden.

Samtidigt har avdraget potential att långsiktigt "löna sig" ekonomiskt, med en betydligt högre självfinansieringsgrad på sikt. Det går självklart inte att med säkerhet sia om effekterna, men vi menar att även om avdraget skulle visa sig vara en stor kostnad för staten finns det flera potentiella områden där avdragets långsiktigt positiva samhällseffekt kan legitimeras ett sådant resultat – då klimatanpassningen har möjlighet att stärka samhällets resiliens, förbättra folkhälsan (via bättre luft och mindre utsläpp) och stärka de sociala och miljömässiga villkoren inom byggbranschen.

Men även helt utan dessa potentiellt positiva bieffekter menar vi att ett sådant här avdrag vore rätt och riktigt i sin egen kapacitet. Vi har en plikt gentemot såväl nuvarande som kommande generationer att ställa om vårt samhälle, förbereda oss för vad som komma skall och begränsa våra utsläpp för att minimera den skada vi redan gett upphov till. Ett klimatavdrag är långtifrån en universallösning, men, menar vi, ett rimligt, nödvändigt och riktigt steg på vägen mot ett hållbart samhälle.

KÄLLFÖRTECKNING

Regeringen, myndighets- rapporter och liknande

Boverket. *Byggprognos revidering oktober 2023.*

<https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad/bostadsmarknaden/byggprognos/rev-oktober-2023/>

Boverket. *Stöd till energieffektivisering i flerbostadshus.* 2024-03-15.

<https://www.boverket.se/sv/bidrag-garantier/stod-till-energieffektivisering-i-flerbostadshus/>

Finansdepartementet. *Förstärkt skattereduktion för installation av solceller.* 2022.

<https://www.regeringen.se/contentassets/f0734f3cfe984d22b9c78b4fb5349578/forstarkt-skattereduktion-for-installation-av-solceller.pdf>

Ekonomistyrningsverket. *Utfallet för statens budget – del av ESV:s underlag till årsredovisning för staten 2022.* 2023, s. 31.

<https://www.esv.se/contentassets/d4d5d4a846f54e688f9eaea7c396368a/utfallet-for-statens-budget-2022.pdf>

Energimyndigheten. *Delrapport inom uppdraget om handlingsprogram för laddinfrastruktur och tankinfrastruktur för vätgas. Översyn över uppdrag, regelverk, statliga stöd, avdrag och krav.* ER 2023:06

<https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=212619>

Energimyndigheten. *Resan till ett mer elektrifierat samhälle.* 2023-12-15

<https://www.energimyndigheten.se/klimat-miljo/sveriges-elektrifiering/>

EU-kommissionen. *Statligt stöd SA.56305 (2020/NN) – Sverige – Stödordning för hyresbostäder.* 2020.

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202041/286917_2194745_105_2.pdf

European Environment Agency. 2024.

European climate risk assessment – Executive summary. EEA Report 01/2024.

https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment/at_download/file

IPCC. *Climate Change 2014 Synthesis Report.*

https://ar5-syr.ipcc.ch/ipcc/resources/pdf/IPCC_SynthesisReport.pdf

Formas. *Genomförande av policylabb för klimatanpassning.* 2023.

<https://formas.se/arkiv/alla-utlysningar/utlysningar/2023-02-10-genomforande-av-policylabb-for-klimatanpassning.html>

Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2019.*

<https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2019/09/kprrapport190426.pdf>

Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2020.*

<https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2020/05/klimatpolitiskaradetrapport2020.pdf>

Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2021.*

<https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2021/04/klimatpolitiskaradetrapport2021.pdf>

Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2022.*

<https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2022/03/klimatpolitiskaradetrapport2022.pdf>

Klimatpolitiska Rådet. *Årsrapport 2023.*

<https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2023/05/krrapport202317maj.pdf>

MSB och Stockholms Environment Institute.

Kunskapsöversikt Klimatanpassning. 2022.

<https://rib.msb.se/filer/pdf/29891.pdf>

Nationella expertrådet för klimatanpassning.

Första rapporten från Nationella expertrådet för klimatanpassning. Februari 2022.

https://klimatanpassningsradet.se/polopoly_fs/1.180289!/Rapport%20fr%C3%A5n%20Nationella%20expertr%C3%A5det%20fr%C3%B6r%20klimatanpassning%202022.pdf

Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning

vid SMHI. *Kostnad och nytta för klimatanpassning.* 2018-08-20

<https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassning-samhället/exempel-pa-klimatanpassning/kostnad-och-nytta-for-klimatanpassning-1.118103>

Naturvårdsverket. *Klimatklivets samlade resultat.* 2024-02-16.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatomställningen/klimatklivet/resultat-for-klimatklivet/>

- Regeringen. Proposition 2008/09:178. *Skattereduktion för reparation, underhåll samt om-och tillbyggnad av vissa bostäder*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/be8966e7a37c4654a1d14d09adf72a10/skattereduktion-for-reparation-underhall-samt-om-och-tillbyggnad-av-vissa-bostader-prop.200809178>
- Regeringen. *Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll*. Skr. 2023/24:59.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2023/12/skr.-20232459>
- Regeringen. Proposition 2006/07:94. *Skattelättnader för hushållstjänster m.m.*
<https://www.regeringen.se/contentassets/2e4ae0aa6ec14095968e40e389561237/skattelattnader-for-hushallstjanster-m.m.-prop.-20060794>
- Regeringen. Proposition 2022/23:15. *Förstärkt skattereduktion för installation av solceller*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/224f6520e5bd4791a2b28babca9313f3/forstarkt-skattereduktion-for-installation-av-solceller-prop.-20222315.pdf>
- Regeringen. Regeringens proposition 2020/21:1: Budgetpropositionen för 2021.
<https://www.regeringen.se/contentassets/bc0f4b1a4ce844f2aa59949d09c93f29/hela-bp21-som-pdf.pdf>
- Regeringen. *Skattereduktion för installation av grön teknik*. 2020.
<https://www.regeringen.se/contentassets/4e135b034fd742468314e072253cdba5/skatte-reduktion-for-installation-av-gron-teknik.pdf>
- Riksrevisionen. *Klimatklivet – stöd till lokala klimatinvesteringar*. RiR 2019:1.
https://www.riksrevisionen.se/download/18.7df9df95168512424e317741/1547646400542/RiR_2019_1_ANPASSAD.pdf
- Riksrevisionen. *Stöd till renovering och energieffektivisering – en riktad satsning till vissa bostadsområden*. RiR 2019:25.
https://www.riksrevisionen.se/download/18.287c25da16d5d99b72be93ac/1570006398086/RiR%202019_25%20Anpassad.pdf
- Riksrevisionen. *Rutavdraget – konsekvenser av reformen*. RiR 2020:2.
https://www.riksrevisionen.se/download/18.185dfea217042689a765851c/1581941851838/RiR%202020_02%20Anpassad.pdf
- Riksrevisionen. *Svart på vitt – rotavdragets kostnader och effekter*. RiR 2023:26.
https://www.riksrevisionen.se/download/18.4db26ca718c624538e822648/1702628549792/RiR_2023_26_rapport.pdf
- Riksrevisionen. *Kostnadseffektivt att sänka maxnivån på rotavdraget*. 2023-12-20.
<https://www.riksrevisionen.se/om-riksrevisionen/kommunikation-och-media/nyhetsarkiv/2023-12-20-kostnadseffektivt-att-sanka-max-nivan-pa-rotavdraget.html>
- Regeringen. *Tillfälligt höjt tak för rotavdraget*. 2023.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2023/10/tillfalligt-hojt-tak-for-rotavdraget/>
- SMHI. *Exempel på klimatanpassning*
<https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhället/exempel-pa-klimatanpassning>
- Tillväxtanalys. Rapport 2020:01. *Skattesubventioner riktade till branscher – vad ger de för sysselsättnings effekter?*
https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.62dd45451715a00666f1f8a3/1586366197772/Rapport_2020_01_Skattesubventioner%20riktade%20till%20branscher%20-%20vad%20ger%20de%20%C3%B6r%20syssels%C3%A4ttnings-effekter.pdf
- Tillväxtanalys. PM 2020:02. *Direkta och indirekta sysselsättnings effekter av ROT-reformen*.
https://www.tillvaxtanalys.se/download/18.62dd45451715a00666f208a1/1586366208112/PM_2020_02_Direkta%20och%20indirekta%20syssels%C3%A4ttnings-effekter%20av%20ROT-reformen.pdf

Media med mera

- Andersson, Lars Göran och Torpe, Mia. "Inför ett klimatsmart Rot-avdrag för alla hus", debattartikel i *Göteborgs-Posten*. 2009-08-31.
<https://www.gp.se/debatt/infor-ett-klimat-smart-rot-avdrag-for-alla-hus.87cb6f70-bf5b-4e90-b4ed-7ce1fb44ddc0>
- Bernövall, Johann. "Byggarbetare startar upprop – mot branschens kris." *Branschaktuell*, 2023-11-28
<https://branschaktuell.se/byggindustrin/207322-byggarbetare-startar-upprop-mot-branschens-kris/>
- Christensen, Nina. "Byggbranschen överens efter krissamtal: Agera nu". *Byggnadsarbetaren*. 2023-06-13.
<https://www.byggnadsarbetaren.se/bygg-branschen-overens-efter-krissamtal-agera-nu/>
- Delin, Mikael. "Nu ska rutavdraget utökas: Fler tjänster och högre tak". *Dagens Nyheter*. 2020-08-12.
<https://www.dn.se/ekonomi/nu-ska-rutavdraget-utokas-fler-tjanster-och-hogre-tak/>
- Ekerlid, Erik. Byggkrisen: "Vi går mot en total krasch". *Tidningen Näringslivet*. 2023-11-17.
<https://www.tn.se/naringsliv/33421/byggkrisen-vi-gar-mot-en-total-krasch/>

- Fasth, Eva-Maria. "Oseriösa företag utför installationerna". *Elinstallatören*. 2023-06-07. <https://www.elinstallatoren.se/2023/06/oseriosa-foretag-utfor-installationerna/>
- Fredman, Linn. "Byggnads om krisen: 'Regeringen lyser med sin frånvaro'". *Dagens Arena*. 2024-01-23. <https://www.dagensarena.se/innehall/byggnads-om-arbetslosheten-regeringen-lyser-med-sin-franvaro/>
- Golster, Moa. "Solceller bakom flera bränder". SVT. 2023-07-22. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/solceller-bakom-flera-brander>
- Golster, Moa. "Branschexperten varnar: 'Oseriösa aktörer på marknaden'". SVT. 2023-07-22. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/bransch-experten-varnar-oseriosa-aktorer-pa-marknaden>
- Perbo, Ulf. "Varför fick Sverige en depression i början av 90-talet?" *Ekonomisk Debatt*. Nr 6/1999. <https://www.nationalekonomi.se/artikel/varfor-fick-sverige-en-depression-i-borjan-av-90-talet/>
- TT. "Vad är en miljöbil? Så har det ändrats över tid". *Ny teknik*. 2021-07-26. <https://www.nyteknik.se/fordon/vad-ar-en-miljobil-sa-har-det-andrats-over-tid/974383>
- TT. "S om byggkrisen: Regeringen har ingen plan". *Göteborgs-Posten*. 2024-02-05. <https://www.gp.se/nyheter/sverige/s-om-byggkrisen-regeringen-har-ingen-plan.27275f99-c442-5505-b527-3fadbc3d7ae8>
- Zachrisson Winberg, Johan. "Regeringens klimatsatsning: Projekten som ger minst nytta får mest stödpengar". SVT. 2023-10-19. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/mest-stodpengar-till-projekt-med-minst-klimatnytta>
- Övriga rapporter**
- Allvin, Rikard och Östlund, Vilgot. *Avdragskalaset*. Katalys no. 105. 2022. <https://www.katalys.org/wp-content/uploads/2022/05/No-105.Avdragskalaset.pdf>
- Bengtsson, Ragnar. *Renovera Sverige – En hållbar renoveringsväg för klimat, rättvisa och jämlika villkor*. Hyresgästföreningen, 2022. https://www.hyresgastforeningen.se/global-asset/bostadsfakta/rapporter/2022/hgf_rapport_renovera_sverige_20221116.pdf
- Bolin, Axel. *Pricing the Sun – A hedonic approach on the influence of photovoltaic systems on house prices in Sweden*, 2019. https://stud.epsilon.slu.se/15049/1/bolin_a_190712.pdf
- Chalmers, KTH m.fl. *Designguide för smarta gator*. 2022. <https://www.dropbox.com/s/j3kdnr9p3x6mszn/Designguide%20%C3%B6r%20Smarta%20gator.pdf?dl=0>
- NCC Perspektiv. *Hållbar upprustning av miljonprogrammet*. 2021. <https://www.ncc.se/siteassets/vart-erbjudande/bygga-bostader/ncc-perspektiv—hallbar-upprustning-av-miljonprogrammet-211028.pdf>
- Ramboll. *Kostnads-nyttoanalys som verktyg vid prioritering av investeringar i klimatanpassningsåtgärder*. 2023. https://klimatanpassningsradet.se/polopoly_fs/1.195724!/Ramboll%20-%20Kostnads-nyttoanalys%20som%20verktyg%20vid%20beslut%20om%20investeringar%20i%20klimatanpassnings%C3%A5tg%C3%A4rder-slutlig-tillganpass.pdf
- SKL. *Fortfarande miljarder skäl att spara! Potential för energieffektivisering i kommunernas och landstingens byggnader*. 2015. <https://skr.se/download/18.3c9f9e1e17db3f33e5227b6/1639426150859/7585-381-9.pdf>
- Skånberg, Kristian. *Världens viktigaste bygge: Byggnadsprogram för en klimatneutral och hållbar byggbransch*. 2022. <https://www.byggnads.se/siteassets/rapporter/varldens-viktigaste-bygge.pdf?ts=8da16056155b180>
- Sveriges Allmännytta. 2024. *Kommande energirenoveringskrav: En konsekvensanalys från Sveriges Allmännytta*. 2024. <https://www.sverigesallmannnytta.se/trycksaker/kommande-energirenoveringskrav-en-konsekvensanalys-for-sveriges-allmannyttas-medlemmar/>
- Trä- och möbelföretagen. *Hållbar renovering i miljonprogrammet*. 2023. <https://www.tmf.se/imagevault/published-media/33d7z4t4x7xr22lkeoge/Slutversion-renoveringsrapport-231122.pdf?download=0>
- Övrigt**
- Kommunal. *Yttrande över promemorian Skattereduktion för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder*. 2009. <https://blogg.kommunal.se/utredare/2009/02/11/yttrande-over-promemorian-skattereduktion-for-reparation-underhall-samt-om-och-tillbyggnad-av-vissa-bostader/>
- Miljöpartiet. *En grön rivstart för klimatet – hela listan*. 2021. <https://www.mp.se/politik/en-gron-rivstart-klimatet-hela-listan/>

Tyckte du att denna rapport var intressant, vill vi rekommendera följande läsning

Rikard Allvin och Vilgot Österlund visar hur ojämnt utnyttjandet av ränteavdrag och rut och rot är. Mer än en fjärdedel av statens kostnader för avdragen gick till den tiondel i samhället med högst inkomster. Motsvarande siffra för den tiondel av befolkningen som har lägst inkomster var mindre än en procent.

I Klimatkeynesianism nu gör **Kalle Sundin** upp med en liberal grön politik som hållit tillbaka omställningen. Rapporten ritlar upp en klimatpolitik driven av offentliga investeringar med målet att skapa jobb och höja livskvaliteten i hela landet. Sverige måste bort från den politik som för ensidigt gynnat den urbana medelklassen.

Enna Gerin och Balder Bergström visar i **Tre sätt att finansiera välfärden** att det inte råder brist på pengar att stärka och utveckla välfärden med. Deras tre konkreta förslag på finansiering av välfärden är: höj skattekvoten, ersätt överskottsmålet med ett balansmål och stabilisera statsskulden vid skuldankaret.

År 2013 grundades Katalys. Ambitionen? Att bli den ledande vänsterrösten i svensk debatt. I boken **Tio år av envishet: berättelsen om Katalys första decennium** berättar journalisten **Kent Werne** om hur en facklig start-up utmanade mäktiga intressen och blev en av Sveriges främsta tankesmedjor.

Katalys – Institut för facklig idéutveckling

Katalys är ett oberoende fackligt idéinstitut som bedriver utredningsverksamhet och opinionsbildning. Våra verksamhetsområden är välfärd, samhällsekonomi, arbetsmarknad och fördelningsfrågor. Vår uppgift är att generera kunskap och perspektiv som kommer såväl den politiska debatten som fackföreningsrörelsen och dess företrädare på lokal, regional och central nivå till gagn. Men vår uppgift är även att driva den politiska debatten framåt i dessa frågor, med egna analyser och förslag grundade i fackliga perspektiv. Vi står på två ben – idéutveckling och politisk påverkan. Värderingsmässigt står vi på LO-medlemmarnas sida.

Katalys tror inte att ökade samhällsklyftor är en naturlig eller opåverkbar följd av en globaliserad värld. Vi ställer inte upp på resonemang om att bara för att det går att skapa en marknad av något som vi äger gemensamt, så ska den marknaden skapas. Vi ser att det finns konstruktiva vägar framåt för den svenska arbetsmarknaden och att de principer som en gång formade arbetsmarknaden är relevanta även i framtiden. Vi vill bidra till att den generella välfärden och trygghetssystem säkras och utvecklas. Katalys – Institut för facklig idéutveckling startades på initiativ av 6F – fackförbund i samverkan.

6F utgörs av LO-förbunden Byggnads, Elektrikerna, Fastighets och Seko.

Besök vår hemsida: www.katalys.org

PRENUMERERA PÅ KATALYS NYHETSBRIV FÖR ATT FÅ SENASTE NYTT OM VÅR UTGIVNING OCH VÅRA ARRANGEMANG: WWW.KATALYS.ORG/NYHETSBRIV